

Шульська Н. М.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Салтан В. Л.

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Римар Н. Ю.

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ В МЕДІАТЕКСТАХ ПРО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКУ ВІЙНУ: МОВНА АКТУАЛІЗАЦІЯ І ДОЦІЛЬНІСТЬ УЖИВАННЯ

У статті на матеріалі сучасних медіатекстів про російсько-українську війну проаналізовано лексичні одиниці та термінологію. Зауважено, що сьогодні перед журналістами стоїть потреба точного інформування аудиторії, тобто створення якісних новин, аби протистояти деструктивній російській пропаганді. В умовах війни важливого значення набуває вибір коректної лексики та правильне використання військової термінології. У зв'язку з цим у статті зацентовано увагу на некоректних номінаціях і простежено тенденцію їхнього використання в ЗМІ. На основі рекомендацій Комісії із журналістської етики подано релевантні відповідники, що корелюють із правилами журналістської етики й мовної норми. Досліджено, що найчастіше на позначення подій в Україні після 24 лютого 2022 року медійники оперують конструкціями «російсько-українська війна», «збройна агресія», «широкомасштабне вторгнення», «повномасштабне вторгнення», «агресія РФ» тощо, не диференціюючи їх. Аналіз журналістських текстів засвідчив сплутування вживання паронімів воєнний / воєнна / воєнне / воєнні і військовий / військова / військово / військові, що призводить до лексичних анормативів. Установлено, що працівники ЗМІ здебільшого правильно вживають конструкції «воєнні дії» і «бойові дії», розрізняючи їх і не замінюючи як синоніми. Схарактеризовано тенденційні медіаномінації на позначення осіб, які через активні бойові дії тимчасово переселилися в інші регіони країни або виїхали за кордон. З'ясовано, що для називання ворога медіафахівці радять послуговуватися офіційним формулюванням «російські окупаційні війська», також використовувати терміни «окупанти», «загарбники», «російські терористи» (якщо описані дії мають ознаки терористичних), проте уникати евфемізованої лексики «орки».

Ключові слова: лексичні одиниці, медіа, російсько-українська війна, коректні / некоректні номінації, журналістська етика.

Постановка проблеми. Мовна палітра сучасних ЗМІ – це спосіб створення інформаційної картини світу. На журналістику сьогодні покладена місія формування суспільної думки, і це, відповідно, вимагає від медіапрацівників великої відповідальності щодо дотримання професійних стандартів, етичних норм, правильних номінацій. В умовах війни важливо не лише подати об'єктивну картину подій, керуючись стандартами достовірності й точності, а й дотримуватися морально-етичних норм, уживати коректний набір лексики. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну поставило вітчизняних медійників перед новими викликами, адже більшість українських журналістів до того не мала досвіду

висвітлення теми війни. Зважаючи на це, сьогодні у редакціях українських ЗМІ постає багато запитань щодо аспектів роботи працівників медіа в умовах воєнного стану. Насамперед перед журналістами стоїть потреба точного інформування аудиторії, тобто створення якісних новин, аби протистояти деструктивній російській пропаганді. В умовах війни важливо значення набуває вибір коректної лексики та правильне використання військової термінології. Зважаючи на це, Комісія із журналістської етики підготувала рекомендації щодо «словника війни». Також пропонуємо власні спостереження, що стосуються нормативності / ненормативності використання певних словосполук у ЗМІ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Війна в Україні стала вагомим зовнішнім чинником, що зумовив актуалізацію публікацій про термінологію, коректність номінацій і нові словоформи в текстах ЗМІ. Рекомендації щодо правильності вживання термінології війни для журналістів висвітлюють переважно медіаексперти [2; 7]. Спорадично виявляємо наукові розвідки, у яких представлено аналіз лексики чи термінології в дискурсі російсько-української війни. Така тематика перебувала в полі зору досліджень В. Касянчук й О. Левчук [1]. Важливо, що вже є студії, у яких зацентровано увагу на некоректних номінаціях осіб в матеріалах чутливого медіаконтенту [13]. Цінними є рекомендації Комісії із журналістської етики, запропоновані в окремих публікаціях [2; 6; 7], а також подані в «Посібнику із журналістської етики» [8]. Доцільним у цьому посібнику є «Словник воєнного часу», у якому вміщена коректна термінологія й поради щодо слововживання в умовах війни. Про соціальну відповідальність медіа в умовах російсько-української війни зауважує Л. Черняхівська [11].

Актуальними в журналістській практиці стали матеріали про осіб, змушених покинути свої домівки через активні бойові дії. У зв'язку з цим постало питання про правильне найменування тих, хто повинен був оселитися у відносно безпечних населених пунктах України або виїхати за кордон. Як правильно висвітлювати історії таких людей і коректно вживати номінації, пишуть медіаексперти на сайті Інституту масової інформації [5]. Це питання висвітлене в публікаціях Л. Кузьменко [3], І. Ладики [4], Л. Філіпчук [10]. Дослідники порушують у публікаціях питання мови ворожнечі як негативного явища сучасного медіапростору в умовах російсько-української війни [12].

Постановка завдання. Мета статті – на матеріалі сучасних медіатекстів про російсько-українську війну проаналізувати лексичні одиниці та термінологію, зосередивши увагу на їхній мовній актуалізації й доцільності вживання; зацентувати увагу на некоректних номінаціях і простежити тенденцію їхнього використання в ЗМІ; на основі рекомендацій Комісії із журналістської етики подати релевантні відповідники, що корелюють із правилами журналістської етики й мовної норми.

Усеохопність дослідження забезпечило використання таких методів: *описового*, за допомогою якого систематизовано й схарактеризовано мовні одиниці, що перебувають поза межами етичних норм і журналістської толерантності; *контексту-*

ального аналізу, використаного з метою вияву та з'ясування ролі некоректної лексики та термінології в межах аналізованих текстів; *комунікативно-прагматичного аналізу*, мета якого – з'ясувати вплив лексичних медіазасобів на реципієнтів в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи медіаконтент на воєнну тематику, спостерігаємо, що журналісти часто вживають лексичні конструкції «*російсько-українська війна*», «*збройна агресія*», «*широкомасштабне вторгнення*», «*повномасштабне вторгнення*». На думку Комісії із журналістської етики, термінами «*війна*» і «*збройна агресія*» варто послуговуватися тоді, коли в журналістському матеріалі не згадуються часові межі. Якщо ж у тексті зазначають про події після 24 лютого 2022 року, то краще надавати перевагу конструкції «*широкомасштабне вторгнення*».

Аналізуючи журналістські матеріали про війну, зауважуємо, що медійники не завжди послідовні у використанні зазначених рекомендацій, адже, пишучи про події після 24 лютого, вдаються по використанню найрізноманітніших номінацій («*агресія РФ*», «*російська агресія*», «*широкомасштабна агресія*», «*повномасштабна війна*», «*повномасштабна російсько-українська війна*», «*війна в Україні*» та ін.), пор. «*Виправдовував агресію РФ: шанувальнику “русского мира” в Києві повідомили про підозру*» («УНІАН», 13.01.2023); «*Створив 20 видань і виправдовував російську агресію: СБУ заявляє про затримання агента РФ*» («Радіо Свобода», 07.06.2022); «*В ООН підтвердили загибель більш як 9 тисяч людей в Україні від початку повномасштабної війни*» («Zміна», 21.06.2023); «*Широкомасштабна агресія Росії проти України підтвердила, що запорукою успішного виконання бойових завдань є ефективна діяльність розвідників – Буданов*» («Інтерфакс-Україна», 07.05.2022); «*Через збройну агресію Росії в Україні зростає кількість поранених дітей*» («Київвлада», 07.05.2022); «*В ході повномасштабної російсько-української війни загинула 31 тисяча українських військових – Зеленський*» («Military», 25.02.2024); «*Трагічна річниця повномасштабної війни: у Луцьку зустріли два екіпажі “на щиті”*» («ВСН», 24.02.2024); «*Яким буде третій рік повномасштабної війни*» («Українська правда», 24.02.2024); «*ISW до річниці вторгнення РФ: Путін залишається смертельною загрозою для НАТО й України*» («Радіо Свобода», 25.02.2024); «*На Миколаївщині протягом двох років повномасштабного вторгнення Росії повітряна тривога лунала 2874 разів*» («Суспільне.

Новини», 25.02.2024); «*Вибухи у Придністров'ї: війна в Україні загрожує перерости в небезпечну фазу – Guardian*» («УНІАН», 27.04.2022); «*Західні експерти назвали 4 головні уроки російсько-української війни*» («УГІАН», 24.02.2024); «*Москва не може дозволити собі перемогти: огляд преси на два роки війни РФ проти України*» («Факти», 24.02.2024); «*Війна РФ проти України у закордонній пресі. Чому вибухає інтерес?*» («Радіо Свобода», 20.12.2023).

Неодноразово фіксуємо сплутування вживання паронімів *воєнний / воєнна / воєнне / воєнні* (пор. *воєнний* 'стосується до війни, пов'язаний з нею' [9] і *військовий / військова / військовоє / військові* (пор. *військовий* 'стосується до війська, військовослужбовця' [9]), що призводить до лексичних аномативів у мові сучасних ЗМІ. Неточність у вживанні зазначених прикметників демонструють такі заголовки журналістських публікацій: «*В Україні запроваджено військовий стан* (правильно – *воєнний стан*). *Що це означає?*» («Новий канал», 25.02.2022); «*Військовий стан* (правильно – *воєнний стан*): *роботодавець не може відправляти у відпустку без збереження зарплати*» («Економічна правда», 12.03.2022); «*У 2024 році на кожному континенті може спалахнути військовий конфлікт* (правильно – *воєнний конфлікт*)» («Ми – Україна», 27.12.2023); «*Прямий військовий конфлікт* (правильно – *воєнний конфлікт*) *рф з країнами НАТО за нинішніх умов неминучий*» («Вежа», 08.01.2024); «*Україна оголосила про військову загрозу* (правильно – *воєнну загрозу*) *в акваторії шести портів РФ у Чорному морі*» («Суспільне. Новини», 05.08.2023); «*Держгідрографія України оголосила про військову загрозу* (правильно – *воєнну загрозу*) *для судноплавства в акваторії портів РФ*» («Новинарня», 05.08.2023); «*Найбільша військова небезпека* (правильно – *воєнна небезпека*) *наразі з напрямку Димер-Іванків на північний захід від Києва – ОП*» («Українські національні новини», 25.02.2022); «*У Запорізькій області військова ситуація* (правильно – *воєнна ситуація*) *є контрольованою, – ЗОВА (Відео)*» («Субота плюс», 15.06.2022); «*У Польщі попередили про “незаплановані військові дії”* (правильно – *воєнні дії*) *вздовж кордонів з РФ та Білоруссю*» («Суспільне. Новини», 04.02.2024); «*Природа та війна: як військовоє вторгнення* (правильно – *воєнне вторгнення*) *Росії впливає на довкілля України*» («Екодія», 01.04.2022).

Характеризуючи діяльність журналістів під час війни, ми повинні також диференціювати поняття «*військовий журналіст*» і «*воєнний журналіст*». Терміном «*військовий журналіст*» кваліфікують

військовослужбовця або медіапрацівника, який перебуває в штаті інформаційних структур Міністерства оборони і Збройних сил України. Такий журналіст готує матеріали про війну в межах своїх посадових обов'язків [8, с. 110]. *Воєнним журналістом* можна називати цивільну особу, яка висвітлює події війни [8, с. 110].

Медіаексперти радять також розрізняти номінації «*воєнні дії*» і «*бойові дії*» і не замінювати їх у журналістських текстах як синоніми. Конструкцією «*бойові дії*» доречно послуговуватися, коли інформують про ситуацію в конкретному регіоні, а термін «*воєнні дії*» варто вживати тоді, коли говоримо про війну загалом. Спостерігаємо, що медійники здебільшого правильно оперують цими поняттями в матеріалах на воєнну тематику, про що свідчать подані заголовки: «*Воєнні дії спричинили докілью Вінниччини збитків на понад 4 мільярди доларів*» («Укрінформ», 22.01.2024); «*Економічну активність наших підприємств стримують воєнні дії*» («Голос України», 04.12.2023); «*Попри воєнні дії в Україні вже намолочено понад 2 млн тонн зерна, – Шмигаль*» («Рубрика», 18.07.2023); «*Ще 13 дітей-сиріт через воєнні дії евакуювали на Львівщину*» («Твоє місто», 30.11.2022); «*На Донеччині на шести ділянках тривають бойові дії – Генштаб ЗСУ*» («Радіо Свобода», 22.08.2022); «*Де ведуться бойові дії: в Україні оновили список територій*» («Факти», 05.12.2023); «*На Луганщині найактивніші бойові дії йдуть на трьох напрямках, – голова Северодонецької ВА*» («Espresso.tv», 11.11.2022).

Інколи фіксуємо помилкові вживання, пор. «*Оперативна інформація про воєнні дії* (правильно – *бойові дії*) *на Херсонщині*» («Суспільне. Новини», 27.02.2022); «*На околицях Сум тривають воєнні дії* (правильно – *бойові дії*)» («Інтерфакс-Україна», 24.02.2022); «*Оперативна інформація про воєнні дії* (правильно – *бойові дії*) *на Херсонщині*» (Херсонська міська рада, 27.02.2022); «*Головне за ніч та ранок понеділка, 9 жовтня: обстріли Херсонщини і Харківщини, воєнні дії* (правильно – *бойові дії*) *на Близькому Сході*» («LB.ua», 09.10.2023); «*Холодна війна. Якими будуть бойові дії* (правильно – *воєнні дії*) *в Україні взимку і на що чекати навесні*» («ВВС», 25.11.2022), але таких аномативних номінацій у мові сучасних ЗМІ небагато, що свідчить про непоширюваність аналізованого явища.

Після повномасштабного вторгнення й збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб (ВПО) із територій, де ведуться активні бойові дії, західноукраїнський медійний простір заполю-

нили новини з некоректно вживаною лексемою «біженці» замість нормативних «переселенці», «внутрішньо переміщені особи», «тимчасово переміщені особи», що фіксуємо в заголовковому комплексі: «На Волинь розселили 13 тисяч біженців. Є ще місця для 5 тисяч осіб» («Волинські новини», 15.03.2022); «На Волині розселили понад 6 тисяч біженців» («Волинь Post», 05.03.2022); «Повідомили, скільки тисяч біженців розселили на Волині за добу» («Конкурент», 07.03.2022); «Куди звертатись біженцям у Львові та як їм допомогти» («Zaxid.net», 26.02.2022); «Допомога біженцям у Львові: куди звертатися переселенцям» («УНІАН», 14.03.2022); «Львів'ян просять допомогти біженцям: що потрібно» («Суспільне. Новини», 24.02.2022). Хоча зазвичай у ліді або вже в самому тексті публікації цих же матеріалів журналісти послуговуються коректною лексикою: «У Львові на стадіоні «Арена Львів» діє центр розселення вимушених переселенців, окрім того, в місті є кілька точок, де збирають допомогу для них» («Zaxid.net», 26.02.2022); «На цей час у Львові працює 7 координаційних центрів для вимушено переміщених осіб» («УНІАН», 14.03.2022); «У Львові створили координаційний центр для допомоги вимушено переміщеним особам» («Суспільне. Новини», 24.02.2022). Як стверджують медіаексперти, згідно з Конвенцією ООН про статус біженців під цим словом мають на увазі людей, що перебувають поза межами своєї країни і які перетнули офіційний кордон. У випадку ж українського конфлікту щодо людей, які переїхали з тимчасово окупованих територій, правильно вживати назви «вимушені переселенці» або ж «люди, що змушені були покинути власні домівки».

Зміни у використанні мовних засобів, викликані широкомасштабним російським вторгненням в Україну, відбиті і в текстовій культурі медіа. При цьому вибір стилістично забарвленої лексики повинен враховувати жанр матеріалу, тему та аудиторію. Уживання стилістично забарвлених синонімів *рашисти*, *рашизм* до висловів російсько-окупаційні війська, російські загарбники, військові країни-агресора тощо, на думку Комісії із журналістської етики, в журналістських матеріалах жодним чином не дискримінують групу людей за національною ознакою. На думку фахівців, варто послуговуватися офіційним формулюванням «російські окупаційні війська». Також правильними є терміни «окупанти» й «загарбники». Досліджуючи сучасний масмедійний простір, спостерігаємо, що вітчизняні ЗМІ здебільшого послуговуються такими лексемами:

«Російські окупаційні війська обстріляли три громади Сумщини» («LB.ua», 27.11.2023); «Російські окупаційні війська продовжують вбивати один одного на полі бою: у Генштабі повідомили подробиці» («ТСН», 30.06.2023); «ЗСУ відкинули російські окупаційні війська з Житомищини» («День», 04.04.2023); «Російські окупаційні війська перекидають свої сили з Херсонського на Запорізький напрямок – Гуменюк» («Суспільне. Новини», 24.08.2023); «Російські окупаційні війська підірвали греблю Каховської ГЕС» («Світ», 06.06.2023); «Російські окупаційні сили вступили у бій один з одним на Київщині – ЗСУ» («УНІАН», 04.03.2022); «Скільки грошей окупанти забрали в українців у 2023 році: стала відома сума» («Главком», 22.11.2023); «Окупанти цинічно атакували рятувальників, які ліквідували наслідки обстрілів на Харківщині» («LB.ua», 06.11.2013); «Добові втрати окупантів перевищили тисячу осіб» («Слово і діло», 05.12.2023); «Окупанти випустили по Херсонщині майже чотириста снарядів» («Інтер», 03.12.2023). Часто лексема «окупанти» вживається із прикметником «російські», пор. «Російські окупанти скаржаться на відсутність пороху на фронті – перехоплення ГУР» («ТСН», 29.11.2023); «Російські окупанти обстріляли Сумщину: є поранені та пошкодження» («Громадське радіо», 06.12.2023); «Російські окупанти регулярно катували й тватували незаконно ув'язнених херсонців – міжнародний звіт» («Радіо Свобода», 03.08.2023); «Російські окупанти самі себе загаяють у пастку» («Укрінформ», 26.06.2023).

Медійники не нехтують також лексемою «загарбники», часто поєднуючи її з прикметником «російські», що відображено в заголовках публікацій: «Загарбники на півдні нарощують фортифікаційне обладнання позицій» («Укрінформ», 09.12.2023); «Російські загарбники жаліються на снаряди, які постачає Північна Корея (фото)» («ТСН», 09.12.2023); «Загарбники відмовляють мешканцям ТОТ у наданні медичної допомоги» («АрміяІнформ», 14.09.2023); «Били з авіації та артилерії: у Генштабі розповіли, як загарбники били по Україні» («УНІАН», 14.08.2023); «Російські загарбники завозять у бібліотеки ТОТ пропагандистську літературу» («Детектор медіа», 06.08.2023); «В Маріуполі загарбники проводять нову хвилю зачисток, зникають люди – Андрющенко» («Слово і Діло», 12.08.2023); «Загарбники вигадали новий метод примусової паспортизації на Луганщині – Генштаб» («Главком», 21.11.2023); «Російські загарбники формують списки «неблагонадійних» у Криму – Центр нац-

спротиву» («Укрінформ», 26.11.2023); «*На окупованих територіях російські загарбники продовжують привласнювати зерновий врожай мирних громадян, – Генштаб ЗСУ»* («LB.ua», 18.11.2023); «*Усі російські загарбники відповідатимуть за кожне забране українське життя – Зеленський»* («УНІАН», 16.03.2023).

Комісія із журналістської етики також дозволяє використовувати в журналістських публікаціях лексему «*терористи*», якщо описані дії мають ознаки терористичних, але обов'язково радить додавати прикметник *російські*. Медіаексперти з етики вважають, що журналісти повинні утримуватися від уживання образливих висловів, ненормативної лексики, якщо лише це не виправдане контекстом. Також радять не використовувати термін «*рашизм*» щодо означення всієї етнічної групи росіян.

Щоб уникнути різночитань, у тексті варто використовувати нейтральні синоніми («*російські військові*», «*російська влада*»), які дали би змогу зрозуміти, що йдеться не про всіх росіян як етнічну групу [8]. Не варто зловживати цими лексемами в заголовках новин, як, наприклад, у зазначених публікаціях: «*Проти силового блоку української влади рашисти готують інформаційну атаку»* («33 канал», 27.01.2023); «*Рашисти двічі за ніч атакували Тернопіль»* (14.05.2023); «*Рашисти знову обстріляли Херсонщину, серед загиблих – енергетики»* («Львівський портал», 03.05.2023); «*У Бородянці рашисти розстріляли пам'ятник Шевченку»* («Високий замок», 05.04.2022); «*Рашисти посилюють репресивну машину»* («Високий замок», 26.09.2022); «*Мер Южного спростував фейк рашистів про збитий український літак»* («Інтент», 28.05.2023); «*Ракетні удари чи наступальні дії: що готують рашисти до роковин війни (відео)*» («Конкурент», 23.01.2023). Як бачимо, в окремих випадках журналісти все ж не дотримуються порад медіафахівців, називаючи «*рашистами*» всю етнічну групу росіян.

Щодо стосується вживання в журналістських матеріалах евфемізованої лексеми «*орки*» як синоніма до словосполучень «*російські окупанти*», «*російські військові*», «*російські воєнні злочинці*», то в теперішніх умовах повномасштабного вторгнення не доцільно використовувати це слово в публікаціях інформаційних жанрів, зокрема новинних матеріалах. Більш виправдана пряма номінація – *російські воєнні злочинці*. Медіаексперти зазначають: «Якщо в тексті новини

важливо зберегти юридичну точність термінів (наприклад, у новинах про відповідальність за воєнні злочини), журналістам варто дотримуватися нейтральної лексики, використовувати терміни, які містяться в українському законодавстві, та терміни міжнародного права» [8]. Спостережено, що медійники часто послуговуються евфемізацією, порушуючи зазначені рекомендації, про що свідчать заголовки публікацій: «*Як створити напис тілами орків»* («Головне in ua», 03.01.2023); «*Мертві орки та волонтерство: добрі новини від “ВолиньPost” за 11 грудня»* («ВолиньPost», 11.12.2022); «*На росії вигадали фейк, щоб орки не боялися нового озброєння ЗСУ»* («Конкурент», 08.05.2022); «*Український спецназ одним пострілом знищив 82 орки і їх техніку (відео)*» («Конкурент», 22.05.2022); «*Українки орку з автоматом можуть в обличчя сказати усе, що про нього думають, – враження з окупації»* («Радіо Трек», 09.11.2022). Також секретар РНБО Олексій Данилов закликав українців не називати росіян орками та свинособаками, аби під цими евфемізованими лексемами не приховати відповідальність росіян за криваву війну в Україні. Про це читаємо в матеріалі «Данилов радить не називати росіян орками та свинособаками» («Конкурент», 25.12.2022).

Висновки і пропозиції. Отже, здійснивши аналіз лексичних одиниць в сучасних медіатекстах на воєнну тематику, робимо висновок, що журналісти найчастіше на позначення подій в Україні після 24 лютого 2022 року оперують конструкціями «*російсько-українська війна*», «*збройна агресія*», «*широкомасштабне вторгнення*», «*повномасштабне вторгнення*», «*агресія рф*», не диференціюючи їх. Неодноразово виявляємо сплутування вживання паронімів *воєнний / воєнна / воєнне / воєнні* і *військовий / військова / військово / військові*, що призводить до лексичних аномативів. Після повномасштабного вторгнення у західноукраїнських медіа домінувала некоректна лексема «*біженці*» замість нормативних «*переселенці*», «*внутрішньо переміщені особи*», «*тимчасово переміщені особи*». Зараз спостерігаємо позитивну динаміку й правильне вживання цих номінацій. Щодо номінацій ворога медіафахівці радять послуговуватися офіційним формулюванням «*російські окупаційні війська*», також використовувати терміни «*окупанти*», «*загарбники*», «*російські терористи*» (якщо описані дії мають ознаки терористичних), але уникати евфемізованої лексеми «*орки*».

Список літератури:

1. Касянчук В. О., Левчук О. М. Коректність термінології у медіатекстах про російсько-українську війну. *Обрії друкарства*. 2022. 2 (12). С. 97–109.
2. Коректна термінологія щодо війни для журналістів – рекомендації. *Інститут масової інформації* : сайт. URL : <https://imi.org.ua/news/korektna-terminologiya-pro-vijnu-dlya-zhurnalistiv-rekomendatsiyi-i44428> (дата звернення: 20.02.2024).
3. Кузьменко Л. Недопустимо ділити українців на «ми» і «вони»: чому варто утриматися від поширення інформації про певні ознаки. *New Voice* : сайт. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/viyna-v-ukrajini-yakipomilki-robluat-ukrajinski-zhurnalisti-novini-ukrajini-50269682.html> (дата звернення: 15.02.2024).
4. Ладика І. Не біженці і не сепаратисти: як медіа писати про внутрішньо переміщених осіб. *Детектор медіа* : сайт. URL: <https://detector.media/production/article/140830/2018-09-07-ne-bizhentsi-i-ne-separatystiyak-media-pysaty-pro-vnutrishno-peremishchenykh-osib/> (дата звернення: 16.02.2024).
5. Нахабні біженці та русофобія. Що не так з новинами про переселенців в українських медіа. *Інститут масової інформації* : сайт. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/nahabni-bizhentsi-ta-rusofobiya-shho-netak-z-povunamu-pro-vro-v-ukrayinskykh-media-i45151> (дата звернення: 15.02.2024).
6. «Нові виклики, з якими ми не стикались»: у 58 % опитаних журналістів повністю або частково виникають складнощі у висвітленні війни», – дослідження КЖЕ. *Комісія з журналістської етики* : вебсайт. URL: <https://cje.org.ua/statements/novi-vyklyky-z-iyakymy-my-ne-stykalys-u-58-opytanykh-zhurnalistiv-povnistiu-abo-chastkovo-vynykaiut-skladnoshchi-u-vysvitlenni-viynu-doslidzhennia-kzhe/> (дата звернення: 20.02.2024).
7. «Орки», «рашисти» та «путін»: КЖЕ дала рекомендації щодо стилістично забарвленої лексики в ЗМІ. *Детектор медіа* : сайт. URL: <https://detector.media/community/article/199602/2022-05-27-oriky-rashysty-ta-putin-kzhe-dala-rekomendatsii-shchodo-stylistychno-zabarvlenoi-leksyky-v-zmi/> (дата звернення: 20.02.2024).
8. Посібник з журналістської етики / Куликов А., Кузьменко Л., Дворовий М., Дуцик Д., Куц Л. Київ : Комісія з журналістської етики, 2023. 129 с.
9. Словник української мови в 11 томах : онлайн-версія. URL : <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 22.02.2024).
10. Філіпчук Л. Як правильно називати людей, які покинули свій дім через війну в Україні. *Cedos* : сайт. URL: <https://cedos.org.ua/yak-pravylnu-nazyvaty-lyudej-yaki-pokynuly-svij-dim-cherez-vijnu-v-ukrajini/> (дата звернення: 20.02.2024).
11. Чернявська Л. Соціальна відповідальність медіа в умовах російсько-української війни. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 3 (51). С. 59–65.
12. Shulska N., Kostusiak N., Zyma O., Larina K., Bukina N., Kevliuk I., Ostapchuk S. Hate Language as a Negative Phenomenon of the Ukrainian Domestic Media Space in News Content about the War. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 2, Spec. Issue XXXV. P. 82–87.
13. Shulska N., Kostusiak N., Pykaliuk R., Sypchenko I., Bondarenko O., Dubetska O., Yevdokymenko I., Zyma O. Incorrect Nominations of Persons as Violations of Journalistic Ethics in Modern Materials of Sensitive Media Content (On the Mateials of Ukrainian Media). *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, 2023. Vol. 13, Issue 2, Spec. Issue XXXVII. P. 63–70. URL : https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130237/papers/A_10.pdf.

Shulska N. M., Saltan V. L., Rymar N. Yu. LEXICAL UNITS IN MEDIA TEXTS ABOUT THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: LINGUISTIC ACTUALIZATION AND FEASIBILITY OF USE

The article analyzes lexical units and terminology based on the material of modern media texts about the Russian-Ukrainian war. It was noted that today journalists face the need to accurately inform the audience, that is, to create quality news in order to oppose destructive Russian propaganda. In the conditions of war, the choice of the correct vocabulary and the correct use of military terminology become important. In this regard, the article focuses on incorrect nominations and traces the trend of their use in the mass media. Based on the recommendations of the Commission on Journalistic Ethics, relevant respondents were submitted, correlating with the rules of journalistic ethics and language norms. It has been investigated that, most often, when referring to events in Ukraine after February 24, 2022, media workers operate with the constructions "Russian-Ukrainian war", "armed aggression", "large-scale invasion", "full-scale invasion", "aggression of the Russian Federation", etc., without differentiating them. The analysis of journalistic texts proved the confusion of the use of paronyms military / military / military / military and military / military / military / military, which leads to lexical anormatives. It was established that mass media workers mostly correctly use the constructions "military actions" and "combat actions", distinguishing them and not replacing them as synonyms. Characterized are the tendentious media nominations for designation of persons who temporarily moved to other regions of the country or went abroad due to active hostilities. It was found that to name the enemy, media specialists advise using the official wording "Russian occupation troops", also using the terms "occupiers", "invaders", "Russian terrorists" (if the described actions have signs of terrorism), but avoiding the euphemistic lexeme "orcs".

Key words: lexical units, media, Russian-Ukrainian war, correct / incorrect nominations, journalistic ethics.